

הלכות טבילת כלים

Hilchot Tevilat Kelim

המקור לטבילת כלים – The Source

במדבר לא:כא-כד

כא. ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הפאים למלחמה זאת חקת התורה אשר צוה יקוק את משה:
כב. אף את הנוקב ואת הקספ ואת הנחשת את הברזל את הברזל ואת העפרת:
כג. כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אף במי נדה יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים:
כד. וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם ואחר תבאו אל המחנה: פ

עבודה זרה עה: - עיין שם כל הסוגיא.

1. מתניי הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים את שדרכו להטביל יטביל להגעיל יגעיל ללבן באור ילבן באור...
2. גמי תנא וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא (במדבר לא, כג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת
3. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אפי' כלים חדשים במשמע דהא ישנים וליבנן כחדשים דמו ואפילו הכי בעי טבילה מתקיף לה רב ששת אי הכי אפי' זוזא דסרבלא נמי א"ל כלי סעודה אמורין בפרשה
4. יגאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בלקוחין וכמעשה שהיה אבל שאולין לא
5. ת"ר הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים דברים שלא נשתמש בהן מטבילין והן טהורין דברים שנשתמש בהן ע"י צונן כגון כוסות וקתוניות וצלוחיות מדיחין ומטבילין והם טהורין דברים שנשתמש בהן ע"י חמין כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין מגעילין ומטבילין והן טהורין דברים שנשתמש בהן ע"י האור כגון השפודין והאסכלאות מלבנן ומטבילין והן טהורין

מדאורייתא או מדרבנן? – Is This Min HaTorah or MiDeRabbanan?

מסכת עבודה זרה דף עה:

איבעיא להו משכנתא מאי תא שמע דאמר מר בר רב אשי אבא משכן ליה נכרי כסא דכספא ואטבילה ושתי ביה ולא ידענא אי משום דסבר משכנתא כזביני דמיא אי משום דחזייה לעו"ג דדעתיה לשקועיה.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יז הלכה ה-ו

טבילה זו שמתבילין כלי הסעודה הנלקחים מן העכו"ם ואח"כ יותרו לאכילה ושתייה אינן לענין טומאה וטהרה אלא מדברי סופרים, ורמז לה כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר ומפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בטהרתן מידי גיעולי עכו"ם לא מידי טומאה, שאין לך טומאה עולה על ידי האש וכל הטמאים בטבילה עולין מטומאתן, וטומאת מת בהזאה וטבילה ואין שם אש כלל אלא לענין גיעולי עכו"ם, וכיון שכתוב וטהר אמרו חכמים הוסיף לו טהרה אחר עבירתו באש להתירו מגיעולי עכו"ם.

לא חייבו בטבילה זו אלא כלי מתכות של סעודה זו הנלקחין מן העכו"ם, אבל השואל מן העכו"ם, או שמשכן העכו"ם ח אצלו כלי מתכות מדיח או מרתיח או מלבן ואינו צריך להטביל, וכן אם לקח כלי עץ או כלי אבנים מדיח או מרתיח ואינו צריך להטביל, וכן כלי חרשים אינו צריך להטביל, אבל השועין באבר הרי הן ככלי מתכות וצריכין טבילה.

רמב"ן על התורה שם

...ולבי מהרהר עוד לומר שהטבילה הזו מדבריהם והמקרא אסמכתא עשו אותו וכן אונקלוס מתרגם אותו בחטוי הזאה של אפר פרה והצריכו אותה חכמים בכלי המתכות בלבד מפני שיש בהם כלים שתשמישן באור ובכלי ראשון ובכלי שני ובצונן וזה צריך תלמוד

נערך על ידי הצב"י מרדכי הלל ג'וואהרי

תורת הבית הארוך בית ד שער ד

ולענין פסק הלכה הרמב"ם ז"ל כתב דאינו צריך טבילה. ותמיהא לי דהא משמע דטבילה זו מדאורייתא היא דמכלי מדין גמרינן לה ואפילו לכלים ואם כן הוה ליה ספק בדאורייתא ולחומר. ומיהו הוא ז"ל כתב דטבילת כלים מדברי סופרים היא וקראי אסמכתא בעלמא הן. והראב"ד ז"ל כתב דמשכנתא צריך טבילה ונראה לי שהוא העיקר.

סיכום – Summary

1. The Mitzvah of Tevilt Kelim is derived (Avodah Zarah 75b) from Bamidbar 31:23, *Vetaher, Ach Bemei Niddah Yitchata*, but it's not explicit in the Torah. In fact, none of the *Monei HaMitzvot* (counters of Mitzvot) count it towards 613, presumably for that reason! Is this a Mitzvah Min HaTorah or MiDeRabbanan?
2. We will constantly be considering the ramifications of the status of this Mitzvah in our discussions, so it pays to spend some time contemplating whether the Mitzvah is Min HaTorah or MiDeRabbanan.
 - a. Many Rishonim (Tosafot, Ohr Zarua, Ramban, Rashba, Ritva, Ran) hold it is a Mitzvah Min HaTorah, while the Rambam seems to hold it is MiDeRabbanan.
 - b. A good litmus test is how the Rishonim approach the Halacha of a collateral (mashkon), which is an unresolved inquiry in the Gemara. If they say one should be Machmir, they must hold it is Min HaTorah. If they rule one should be meikel, they must hold it is MiDeRabbanan.
 - c. Indeed, the language of the Rambam screams DeRabbanan – “MiDivrei Soferim,” “Remez,” “MiPi HaShemua Lamdu,” “Amru Chachamim” and he is meikel by a collateral to not require Tevilah.¹
 - d. Peculiarly, the Ramban seems to hold MiDeOraita, but note how in his commentary on the Torah he is unsure considers the possibility that it is MiDeRabbanan.
3. All in all, there are many conflicting impressions we can get from the Rishonim. The Radbaz thinks most Rishonim hold MiDeRabbanan, and the Chida argues that most Rishonim hold Min HaTorah. Rav Ovadia works hard to fight for the DeRabbanan view and argues that even if it is a Mitzvah min HaTorah, the Yeshuot Yaakov points out how only the obligation to immerse the keli in the Mikveh is Min HaTorah. The prohibition to *use* the keli beforehand is only MiDeRabbanan according to all opinions as a means of encouraging one to take the keli to the Mikveh and not procrastinate.

¹ One could also interpret them to mean Halacha leMoshe MiSinai. What does one do about Mashkon? The Rambam holds Safek Halacha leMoshe MiSinai is muttar, unlike the other Rishonim, namely the Ramban. Although practically all Poskim interpret the Rambam as holding MiDeRabbanan, I wanted to make this point to demonstrate how the other Rishonim will say it's a Halacha leMoshe MiSinai and lechumra, because they disagree on both points with the Rambam.